

YEŞİL AJANDA

Çevre, İklim Değişikliği ve Sürdürülebilirlik

MEVZUAT REHBERİ

Çevre Kanunu Rehberi 2026: Kapsamlı Klavuz

2872 sayılı Çevre Kanunu madde madde: amaç, tanımlar ve ilkelerden yükümlülüklere; 2026 idari ve adli cezalardan GEKAP ve depozito sistemine kapsamlı rehber.

27 ŞUBAT 2026

YESİLAJANDA.COM

İçindekiler

01 BİRİNCİ BÖLÜM: Amaç, Tanımlar ve İlkeler 4

Madde 1: Amaç 4

Madde 2: Temel Tanımlar 4

Madde 3: İlkeler 5

02 ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: Çevre Korunmasına İlişkin Önlemler ve Yasaklar 5

Madde 8: Kirletme Yasağı 5

Madde 9: Çevrenin Korunması 6

Madde 10: Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) 6

Madde 11: İzin Alma, Arıtma ve Bertaraf Etme Yükümlülüğü 6

Çevre İzin ve Lisans Belgesi Nedir? 7

Madde 12: Denetim, Bilgi Verme ve Bildirim Yükümlülüğü 7

Madde 13: Tehlikeli Kimyasallar ve Atıklar 7

Madde 14: Gürültü 7

Gürültü Kirliliği Nedir? Nedenleri, Etkileri ve Çözüm Yolları 7

Madde 15: Faaliyetlerin Durdurulması 7

03 BEŞİNCİ BÖLÜM: Cezai Hükümler 8

Madde 20: İdari Nitelikteki Cezalar 8

Madde 23: Fiillerin Tekrarı 8

Madde 24: İdari Cezalarda Yetki 8

Madde 25: İdarî Yaptırımların Uygulanması, Tahsil Usûlü ve İtiraz 8

Madde 26: Adlî Nitelikteki Cezalar 8

Madde 27: Diğer Kanunlarda Yazılı Cezalar 8

2026 Yılı Çevre Cezaları Belli Oldu 9

04 ALTINCI BÖLÜM: Çeşitli Hükümler 9

Madde 28: Kirletenin Sorumluluğu 9
Madde 29: Teşvik 9
Madde 30: Bilgi Edinme ve Başvuru Hakkı 9
Ek Madde 1: Toprağın Korunması 9
Ek Madde 2: Çevre Yönetimi Hizmeti Alma Yükümlülüğü 9
Ek Madde 3: Çevre Gönüllüsü 9
Ek Madde 4: Egzoz Emisyon Ölçümü 9
Ek Madde 5: Kurumsal Altyapı 9
Ek Madde 6: Hava Kalitesinin Korunması 9
Hava Kirliliği Nedir? Nedenleri, Etkileri ve Önlemler 9
Ek Madde 7: Veri ve Bilgi Verme Yükümlülüğü 9
Ek Madde 8: İyonlaştırıcı Olmayan Radyasyon 10
Ek Madde 9: Koku Emisyonları 10
Ek Madde 11: Geri Kazanım Katılım Payı (GEKAP) 10
Ek Madde 12: Depozito 10
Ek Madde 13: Poşet Ücreti 10
Ek Madde 14: Çevre Etiketi 10
Çevre Etiketi Nedir? Eko Etiketler Hakkında Bilinmesi Gerekenler 10
Ek Madde 15: Motor Yağları 10
Ek Madde 16: Müsilaj ve Atıksu Arıtımı (Marmara Denizi Havzası) 10
Deniz Kirliliği Nedir? Nedenleri ve Etkileri 10

05 Sonuç **11**

2872 sayılı Çevre Kanunu, 11 Ağustos 1983 tarihinde yürürlüğe girerek Türkiye'de çevre koruma mevzuatının temel omurgasını oluşturmuştur. **40 yılı aşkın süredir** yürürlükte olan bu kanun, çevrenin korunması, kirliliğin önlenmesi ve sürdürülebilir kalkınma konularında ulusal politikaların yasal çerçevesini belirlemektedir.

Kanunun Tarihi Gelişimi

Çevre Kanunu, kabul edildiği 1983 yılından bu yana **birçok önemli değişiklik** geçirmiştir:

- **1988 (3416 sayılı Kanun):** Kirletenin sorumluluğu prensibi güçlendirildi
- **2006 (5491 sayılı Kanun):** Kapsamlı değişiklikler, ÇED süreci yeniden düzenlendi
- **2018 (7153 sayılı Kanun):** Sıfır atık, geri kazanım katılım payı, depozito sistemi getirildi
- **2020 (7261 sayılı Kanun):** Döngüsel ekonomi ve iklim değişikliği mücadelesi eklendi
- **2022 (7410 sayılı Kanun):** Marmara Denizi özel düzenlemeleri
- **2025 (7552 ve 7554 sayılı Kanunlar):** En güncel değişiklikler

Kanunun Kapsamı ve Önemi

Çevre Kanunu, **kapsamlı bir çevre koruma sistemi** oluşturarak:

✅ Hava, su ve toprak kirliliğinin önlenmesi,

✅ Atık yönetimi ve geri kazanım sistemleri,

✅ Çevresel etki değerlendirmesi süreçleri,

✅ Biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynakların korunması,

✅ Gürültü ve koku kirliliğinin kontrolü,

✅ İdari ve adli yaptırımlar,

konularında düzenlemeler getirmektedir.

BÖLÜM 01

BİRİNCİ BÖLÜM: Amaç, Tanımlar ve İlkeler

Çevre Kanunu'nun birinci bölümü, teknik detaylardan önce Kanun'un ruhunu, felsefesini ve yorumlama metodolojisini ortaya koyar. Buradaki tanımlar ve ilkeler, ilerleyen bölümlerdeki cezai yaptırımların ve idari yükümlülüklerin temel dayanağını oluşturur. Özellikle yargı süreçlerinde hakimlerin kararlarını dayandırdığı "öz" burasıdır.

Madde 1: Amaç

2006 yılında değiştirilen Madde 1, Çevre Kanunu'nun temel amacını net bir şekilde ortaya koymaktadır: *"Bu Kanunun amacı, bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin, sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda **korunmasını** sağlamaktır."*

Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımı

Bu madde ile Türkiye çevre mevzuatına **1987 Brundtland Raporu** ve **1992 Rio Zirvesi** sonrası küresel çevre politikalarının temel prensibi olan sürdürülebilir kalkınma ilkesi entegre edilmiştir. Bu yaklaşım: bugünkü neslin ihtiyaçlarını karşılarken, gelecek nesillerin kaynaklarını tehlikeye atmamayı, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları birlikte değerlendirmeyi öngörmektedir.

Madde 2: Temel Tanımlar

Çevre Kanunu'nun 2. maddesi, **31 adet temel tanım** içermektedir. Bu tanımlar, kanunun uygulanmasında tek tip anlayış sağlanması için kritik öneme sahiptir. Bu tanımlarda birkaçı aşağıda yer almaktadır:

- **Çevre:** Canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde bulundukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam
- **Çevre Kirliliği:** Çevrede meydana gelen ve canlıların sağlığını, çevresel değerleri ve ekolojik dengeyi bozabilecek her türlü olumsuz etki
- **Sürdürülebilir Çevre:** Gelecek kuşakların ihtiyaç duyacağı kaynakların varlığını ve kalitesini tehlikeye atmadan, hem bugünün hem de gelecek kuşakların çevresini oluşturan tüm çevresel değerlerin her alanda ıslahı, korunması ve geliştirilmesi süreci

- **Kirleten:** Faaliyetleri sırasında veya sonrasında doğrudan veya dolaylı olarak çevre kirliliğine, ekolojik dengenin ve çevrenin bozulmasına neden olan gerçek ve tüzel kişiler
- **Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED):** Gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesi, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin belirlenmesi ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmalar
- **Atık:** Herhangi bir faaliyet sonucunda oluşan, çevreye atılan veya bırakılan her türlü madde
- **Tehlikeli Atık:** Fiziksel, kimyasal ve/veya biyolojik yönden olumsuz etki yaparak ekolojik denge ile insan ve diğer canlıların doğal yapılarının bozulmasına neden olan atıklar
- **Atıksu:** Evsel, endüstriyel, tarımsal ve diğer kullanımlar sonucunda kirlenmiş veya özellikleri kısmen veya tamamen değişmiş sular

Madde 3: İlkeler

Çevre hukukunun temel prensiplerini belirleyen Madde 3, idarenin takdir yetkisini sınırlayan ve işletmelere yükümlülükler getiren bir **"anayasadır"**.

- **Kirleten Öder İlkesi (Bend g):** Bu ilke, çevre hukukunun en bilinen ancak en sert prensibidir. Kirlenmenin önlenmesi, sınırlandırılması ve giderilmesi için yapılan tüm harcamalar kirleten tarafından karşılanır. Devlet, bir çevre felaketini temizlemek için yaptığı masrafları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uyarınca kirletene rücu eder. Bu, şirket bilançoları için büyük bir "koşullu yükümlülük" riskidir.
- **Katılım İlkesi (Bend e):** Çevre politikalarının oluşmasında vatandaşların ve STK'ların katılım hakkı esastır. ÇED toplantıları bu ilkenin en somut örneğidir.
- **Ekonomik Araçlar ve Piyasaya Dayalı Mekanizmalar (Bend h):** 2018 ve 2020 yıllarında yapılan eklemelerle (7153 ve 7261 sayılı Kanunlar), çevre korumada "yasaklama" döneminden "piyasa yönetimi" dönemine geçilmiştir. Karbon ticareti, depozito uygulaması, poşet ücreti, Geri Kazanım Katılım Payı (GEKAP) ve emisyon ücreti gibi araçlar bu bende tanımlanır. Bu madde, Türkiye'nin Avrupa Yeşil Mutabakatı'na uyumunun yasal altyapısını oluşturur.
- **Sürdürülebilir Kalkınma ve Entegre Karar Alma (Bend c & d):** Arazi kullanım kararlarında ve ekonomik faaliyetlerde çevre boyutu, karar alma sürecinin başına entegre edilmelidir.

> **"Kirlenmenin önlenmesi, sınırlandırılması ve giderilmesi için yapılan tüm harcamalar kirleten tarafından karşılanır.**

BÖLÜM 02

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: Çevre Korunmasına İlişkin Önlemler ve Yasaklar

Bu bölüm, sahadaki operasyonel süreçlerin yönetildiği, çevre mühendislerinin, tesis müdürlerinin ve yatırımcıların her gün karşılaştığı kuralları içerir. İhlallerin tespiti ve cezalandırılması buradaki maddelere dayanır.

Madde 8: Kirletme Yasağı

Madde 8, "**Her türlü** atık ve artığı, çevreye zarar verecek şekilde, ilgili yönetmeliklerde belirlenen standartlara ve yöntemlere aykırı olarak doğrudan ve dolaylı biçimde alıcı ortama vermek, depolamak, taşımak, uzaklaştırmak **yasaktır.**" hükmünü içerir.

Bu madde iki temel yükümlülük getirir:

Negatif Yükümlülük: Kirletmemek. Standartlara (Yönetmelik limitlerine) uymak.

Pozitif Yükümlülük: Kirlenme ihtimali varsa önlemek, kirlenme olduysa durdurmak ve etkilerini gidermek.

Yargıtay kararlarında Madde 8, **"Kusursuz Sorumluluk" (Strict Liability)** ilkesinin temeli olarak görülür. Bir tesisin **"benim kastım yoktu, kaza oldu"** veya **"teknolojim eskiydi"** savunması bu madde karşısında geçersizdir. Kirletme fiili gerçekleşmişse, yasak ihlal edilmiştir. Bu madde, TCK Madde 181 (Çevrenin Kasten Kirletilmesi) ile birlikte değerlendirildiğinde, yöneticiler için hapis cezası riskini de beraberinde getirir.

Madde 9: Çevrenin Korunması

2006 yılında tamamen yeniden düzenlenen Madde 9, çevre korumasının 11 ana başlığını düzenlemektedir. Bazı önemli başlıklar aşağıda incelenmiştir:

(a) Biyolojik Çeşitlilik ve Ekosistem Koruma: *"Doğal çevreyi oluşturan biyolojik çeşitlilik ile bu çeşitliliği barındıran ekosistemin korunması esastır."* Koruma ve kullanım esasları belirlenirken yerel yönetimlerin, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve ilgili diğer kuruluşların **görüşleri alınır**.

(b) Çevre Düzeni Planları – Bölgesel Planlama: Sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda, 1/50.000-1/100.000 ölçekli çevre düzeni planları:

- Bölge ve havza bazında
- Bakanlıkça yapılır, yaptırılır ve onaylanır
- Nazım ve uygulama imar planlarına esas teşkil eder

(e) Sulak Alanların Korunması: İki temel yasak:

1. Sulak alanların doldurulması yasaktır.
2. Sulak alanların kurutulması yasaktır.

"Sulak alanların doldurulması ve kurutulması yolu ile arazi kazanılamaz."

Yaptırım: Aykırı şekilde arazi kazanılması halinde, alan **faaliyet sahibince eski haline getirilir**.

(f) Nesli Tehdit Altındaki Türlerin Korunması: "Biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliğinin sağlanması bakımından nesli tehdit veya tehlike altında olanlar ile nadir bitki ve hayvan türlerinin korunması esas olup, mevzuata aykırı biçimde ticarete konu edilmeleri yasaktır."

(ı) Çevre Eğitimi – Zorunlu Eğitim Programları: Okul öncesi eğitimden başlanarak MEB'e bağlı örgün eğitim kurumlarının öğretim programlarında **çevre ile ilgili konulara yer verilmesi esastır**.

(j) Çevre Gelirlerinin Tahsis Edilmişliği: "Çevre ile ilgili olarak toplanan her türlü kaynak ve gelir, tahsisi mahiyette olup, öncelikle çevrenin korunması, geliştirilmesi, ıslahı ve kirliliğin önlenmesi için kullanılır."

Madde 10: Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)

Yatırımcıların en kritik virajı olan ÇED, Madde 10 ile düzenlenir. *"Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez; proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez."*

2025 Değişikliği (7554 Sayılı Kanun): 19/7/2025 tarihli ve 7554 sayılı Kanun ile Madde 10'a eklenen cümle, yatırım ortamını iyileştirmeyi amaçlamıştır: *"Ancak, bu durum söz konusu teşvik, onay, izin ve ruhsat süreçlerine başvurulmasına engel teşkil etmez."*

- Eskiden ÇED kararı çıkmadan teşvik belgesi için başvuru yapılamıyordu. Yeni düzenleme ile yatırımcılar, ÇED süreci devam ederken bürokratik başvurularını (teşvik, inşaat ruhsatı ön görüşmeleri vb.) başlatabilirler. Ancak **ÇED Olumlu** kararı çıkmadan nihai imza atılamaz ve kazma vurulamaz. Bu, proje sürelerini kısaltmak adına stratejik bir esnekliktir ancak "çevresel onay" şartını kaldırmaz.
- ÇED süreci tamamlanmadan inşaata başlamak, proje bedelinin %2'si oranında ceza (Madde 20/e) ve faaliyetin süresiz durdurulması ile sonuçlanır. Milyar dolarlık projelerde bu ceza devasa boyutlara ulaşmaktadır.

Madde 11: İzin Alma, Arıtma ve Bertaraf Etme Yükümlülüğü

2006'da yeniden düzenlenen, 2020'de güncelenen Madde 11, Çevre Kanunu'nun en uzun ve en kapsamlı

maddesidir. Üretim ve tüketim faaliyetleri sonucu oluşan atıkların yönetimi bu maddenin konusudur.

Çevre İzin ve Lisans Belgesi Nedir?

- **Arıtma Zorunluluğu:** Tesisler atıklarını (atıksu, emisyon) yönetmelik standartlarına uygun arıtmak zorundadır. Yapı ruhsatı ve işletme ruhsatı alabilmek için bu tesislerin kurulmuş olması şarttır.
- **Sıfır Atık Yönetim Sistemi:** 2020 değişikliğiyle, Bakanlıkça belirlenen bina ve yerleşkeler için "Sıfır Atık Yönetim Sistemi" kurmak zorunlu hale gelmiştir. Atıkların kaynağında ayrı biriktirilmesi bir tercih değil, yasal zorunluluktur.
- **Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (EPR):** Üretici, ithalatçı ve piyasaya sürenler, ürünlerinin atık aşamasındaki yönetiminden sorumludur. Bu madde, GEKAP ve yetkilendirilmiş kuruluşların (TÜKÇEV, PAGÇEV vb.) hukuki temelidir.
- **Atık Yönetim Sorumlusu Firmalar:** Atık üreticileri, yükümlülüklerini "Atık Yönetim Sorumlusu" firmalara devredebilirler ancak nihai sorumluluk (müteselsil) devam eder.

Madde 12: Denetim, Bilgi Verme ve Bildirim Yükümlülüğü

Denetim yetkisi asli olarak Bakanlığa aittir. **Ancak** bu yetki; Valiliklere (ÇŞİD İl Müdürlükleri), Belediyelere, Türkiye Çevre Ajansı'na (TÜÇA), Emniyet, Jandarma ve Sahil Güvenlik Komutanlığı'na devredilebilir. 2025 yılında 7552 sayılı Kanun ile İklim Değişikliği Başkanlığı da denetim yetkisine sahip kurumlar arasına eklenmiştir.

- **Bildirim Yükümlülüğü:** Tesisler, kirlilik verilerini, üretim şemalarını ve atık beyanlarını Bakanlığa sunmak zorundadır. Yanlış beyan, Madde 26 uyarınca hapis cezası gerektirir.
- **Sürekli İzleme:** Büyük ölçekli tesisler, bacalarına ve deşarj noktalarına sensörler takarak 7/24 Bakanlığa veri akışı sağlamakla yükümlüdür. Bu veriler denetimlerde delil olarak kullanılır.

Madde 13: Tehlikeli Kimyasallar ve Atıklar

Kimyasalların Yönetimi (KKDİK Yönetmeliği) ve Tehlikeli Atık Yönetimi'nin dayanağıdır.

- **İthalat Yasağı:** Tehlikeli atıkların ithalatı yasaktır (ekonomik değeri olan ve Bakanlıkça izin verilenler hariç).
- **Müteselsil Sorumluluk:** Tehlikeli atığı üreten, taşıyan ve bertaraf eden herkes, oluşacak zarardan zincirleme sorumludur.
- **Zorunlu Sigorta:** Tehlikeli atık ve kimyasallarla iştigal edenler, "Tehlikeli Maddeler ve Tehlikeli Atık Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası" yaptırmak zorundadır. Bu sigorta olmadan faaliyet izni verilmez.

Madde 14: Gürültü

Kişilerin huzur ve sükununu bozan gürültü ve titreşim yasaktır. Konutlar, şantiyeler, eğlence yerleri ve fabrikalar için desibel sınırları **"Çevresel Gürültünün Kontrolü Yönetmeliği"** ile belirlenmiştir. Gürültü haritalarının hazırlanması ve stratejik gürültü eylem planları bu maddeye dayanır.

Gürültü Kirliliği Nedir? Nedenleri, Etkileri ve Çözüm Yolları

Madde 15: Faaliyetlerin Durdurulması

- **Süre Verme:** Kural olarak, aykırılığın giderilmesi için bir defaya mahsus süre (en fazla 1 yıl) verilir.
- **Derhal Durdurma:** Ancak, çevre ve insan sağlığı yönünden tehlike yaratan durumlar, **Çevre İzni/Lisansı** olmayan faaliyetler ve ÇED'siz yatırımlar **süre verilmeksizin** durdurulur. 2020 yılında yapılan değişiklikle "Çevre izni veya çevre izin ve lisansı olmayan faaliyetler" ibaresi eklenerek, izinsiz çalışmaya sıfır tolerans getirilmiştir.

> **Çevre koruma, sadece devletin değil, tüm toplumun sorumluluğudur.**

BÖLÜM 03

BEŞİNCİ BÖLÜM: Cezai Hükümler

2872 sayılı Kanun'un en çok tartışılan ve işletmeleri mali açıdan en çok zorlayan bölümüdür. 2026 yılı için belirlenen Yeniden Değerleme Oranı (YDO) projeksiyonları ve **30/12/2025 tarihli 2026/1 sayılı Tebliğ** ışığında cezalar güncellenmiştir.

Madde 20: İdari Nitelikteki Cezalar

Madde 23: Fiillerin Tekrarı

Bir işletme idari para cezası aldıktan sonra, **3 yıl içinde** aynı fiili tekrar işlerse:

- Birinci tekrarda ceza **1 kat artırılır** (Toplam 2 kat ödenir).
- İkinci ve sonraki tekrarlarda ceza **2 kat artırılır** (Toplam 3 kat ödenir).

Bu madde, "cezayı öderim, kirletmeye devam ederim" zihniyetini sona erdirmek için tasarlanmıştır.

Madde 24: İdari Cezalarda Yetki

Cezaları vermeye yetkili makam **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı** merkez teşkilatı (Genel Müdürler) ve taşra teşkilatıdır (İl Müdürleri). Yetki devri yapılan durumlarda;

- Denizlerde: Sahil Güvenlik, Liman Başkanlıkları.
- Büyükşehirlerde: Büyükşehir Belediye Başkanlıkları (deniz kirliliği vb. konularda).
- ÖÇK bölgelerindeki biyolojik çeşitlilik suçlarında (Madde 20/k): Tarım ve Orman Bakanlığı birimleri de yetkilidir.

Madde 25: İdarî Yaptırımların Uygulanması, Tahsil Usûlü ve İtiraz

- **Tutanak:** Denetim elemanları ihlali tespit eder ve tutanak tutar.
- **Tebligat:** Ceza, 7201 sayılı Tebligat Kanunu'na göre tebliğ edilir.
- **İtiraz:** Tebliğden itibaren **30 gün içinde İdare Mahkemesi'ne** dava açılabilir. (Eskiden Sulh Ceza idi, bu detay önemlidir). Dava açmak tahsili durdurmaz; yürütmeyi durdurma kararı alınmazsa ödeme yapılmalıdır.
- **Tahsilat:** 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanır.

Madde 26: Adlî Nitelikteki Cezalar

Çevre mevzuatı sadece "parasal" değil, "hürriyeti bağlayıcı" cezalar da içermektedir.

- **Yanlış Beyan:** Madde 12 uyarınca bilgi verme yükümlülüğüne aykırı olarak **yanlış ve yanıltıcı bilgi verenler**, 6 aydan 1 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Örneğin: Atık beyanında atık miktarını düşük göstermek).
- **Sahtecilik:** Sahte belge düzenleyenler TCK'nın "Belgede Sahtecilik" hükümlerine göre yargılanır.

Madde 27: Diğer Kanunlarda Yazılı Cezalar

İdari para cezası verilmesi, diğer kanunlardaki cezaların uygulanmasını engellemez. Yani bir fabrika müdürü, atık suyunu dereye deşarj ettiği için hem **2 Milyon TL idari para cezası** ödeyebilir hem de TCK Madde 181 uyarınca **"Çevrenin Kasten Kirletilmesi"** suçundan hapis cezasıyla yargılanabilir. Bu, "Non bis in idem" (Aynı suçtan iki kez yargılanmama) ilkesine aykırı değildir çünkü biri idari, diğeri adli cezadır.

2026 Yılı Çevre Cezaları Belli Oldu

BÖLÜM 04

ALTINCI BÖLÜM: Çeşitli Hükümler

Madde 28: Kirletenin Sorumluluğu

Madde 28, çevre hukukunun en ağır sorumluluk rejimini tanımlar: **"Kusur şartı aranmaksızın sorumluluk"**. Bir tesis çevreye zarar verdiğinde, işletmecinin "benim ihmalim yoktu, tüm bakımları yapmıştım, bu bir kazaydı" demesi onu tazminat ödemekten kurtarmaz. Zarar ile faaliyet arasında illiyet bağının olması yeterlidir. **Zamanaşımı:** Zarar görenin zararı ve faili öğrendiği tarihten itibaren 5 yıldır.

Madde 29: Teşvik

Genel Teşvik: Çevre kirliliğinin önlenmesi ve giderilmesine ilişkin faaliyetler **teşvik tedbirlerinden yararlandırılır**.

Sıfır Atık Teşviki (2018): Sıfır atık yönetim sistemini kuran belediyelere, il özel idarelerine, kuruluşlara **Bakanlıkça teşvik uygulaması** yapılır.

Elektrik İndirim Teşviki (2022): Arıtma tesisi işletenlere elektrik enerjisi tarifesinde **%50'ye kadar indirim**, ileri arıtma ile yeniden kullanımda **%100'e kadar artırma** yetkisi Cumhurbaşkanına verilmiştir.

Madde 30: Bilgi Edinme ve Başvuru Hakkı

Başvuru Hakkı: Çevreyi kirleten bir faaliyetten zarar gören veya haberdar olan **herkes** ilgili mercilere başvurarak gerekli önlemlerin alınmasını isteyebilir.

Bilgi Edinme: Herkes, **4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu** kapsamında çevreye ilişkin bilgilere ulaşma hakkına sahiptir.

Ek Madde 1: Toprağın Korunması

- Toprak kirliliğinin önlenmesi
- Taşocağı ve madencilik rehabilitasyonu
- Anız yakma yasağı (kontrollü yakma istisnası ile)
- Kum, çakıl alımı düzenlemesi

Ek Madde 2: Çevre Yönetimi Hizmeti Alma Yükümlülüğü

Kirlilik potansiyeli olan tesisler, ya bünyelerinde çevre mühendisi istihdam ederek **"Çevre Yönetim Birimi"** kurmak ya da yetkilendirilmiş firmalardan **"Çevre Danışmanlık Hizmeti"** almak zorundadır. Bu madde, çevre mühendisliği mesleğinin yasal güvencesidir.

Ek Madde 3: Çevre Gönüllüsü

Bakanlık, sivil denetimi artırmak için **"Çevre Gönüllüsü"** mekanizmasını işletir. Bu kişiler ihlalleri Bakanlığa bildirir.

Ek Madde 4: Egzoz Emisyon Ölçümü

Motorlu taşıt sahipleri egzoz emisyonlarının standartlara uygunluğunu belgelemek üzere **egzoz emisyon ölçümü yaptırmak zorundadır**.

Ek Madde 5: Kurumsal Altyapı

Bakanlığın izleme ve denetleme altyapısını (laboratuvarlar, mobil ölçüm araçları) oluşturma yetkisidir.

Ek Madde 6: Hava Kalitesinin Korunması

Temiz yakıt kullanımı zorunluluğu ve hava kalitesi izleme ağlarının kurulması. Isınmadan kaynaklı kirlilikle mücadele için kalitesiz kömür kullanımının yasaklanması bu maddeye dayanır.

Hava Kirliliği Nedir? Nedenleri, Etkileri ve Önlemler

Ek Madde 7: Veri ve Bilgi Verme Yükümlülüğü

Kamu kurumları ve özel sektör, Bakanlığın istediği her türlü veriyi **bedelsiz** ve **süresinde** vermekle yükümlüdür.

Ek Madde 8: İyonlaştırıcı Olmayan Radyasyon

Baz istasyonları ve yüksek gerilim hatlarından kaynaklanan elektromanyetik alanların düzenlenmesi.

Ek Madde 9: Koku Emisyonları

Kokuya sebep olan emisyonların, yönetmelikle belirlenen sınır değerlerin üzerinde çevreye verilmesi yasaktır. Kokuya sebep olanlar, koku emisyonlarının önlenmesine ilişkin tedbirleri almakla yükümlüdür.

Ek Madde 11: Geri Kazanım Katılım Payı (GEKAP)

Bu Kanuna ekli **(1) sayılı listede yer alan ürünlerden** geri kazanım katılım payı tahsil edilir.

Ürünler:

- Plastik poşet
- Lastikler
- Akümülatörler
- Piller
- Madeni ve bitkisel yağ
- Elektrikli ve elektronik eşya
- İlaç
- Ambalajlar

Beyan ve Ödeme: Ürünün piyasaya sürüldüğü tarihi takip eden ayın **24. günü sonuna kadar beyan, ayın sonuna kadar ödeme**

Depozito Muafiyeti: Depozito sistemi uygulayan piyasaya sürenler GEKAP'tan muaftır.

Ek Madde 12: Depozito

Türkiye Çevre Ajansı (TÜÇA) tarafından yönetilen Depozito Yönetim Sistemi (DYS).

- **Hedef:** İçecek ambalajlarının toplanarak geri dönüştürülmesi.
- **Yükümlülük:** 2022'den itibaren zorunlu tutulmuştur ancak altyapı çalışmaları (depozito iade makineleri vb.) devam etmektedir. Satış noktaları ve piyasaya sürenler sisteme dahil olmak zorundadır.

Ek Madde 13: Poşet Ücreti

Plastik poşetler satış noktalarında **ücret karşılığı verilir**.

Taban ücret: 25 kuruştan az olmamak üzere Bakanlıkça belirlenir ve her yıl güncellenir.

Ek Madde 14: Çevre Etiketi

Türkiye Çevre Etiket Sistemi'nin (TÇE) yasal dayanağıdır. Gönüllülük esasına dayalı bu sistem, ürünlerin yaşam döngüsü analizine göre çevre dostu olduğunu belgeler.

Çevre Etiketi Nedir? Eko Etiketler Hakkında Bilinmesi Gerekenler

Ek Madde 15: Motor Yağları

Motor yağı değişimlerinin Bakanlıkça yetkilendirilmiş noktalarda (servislerde) yapılması zorunluluğu. "10 Numara Yağ" ve kaçak yağ yakılmasını önlemek içindir.

Ek Madde 16: Müsilaj ve Atıksu Arıtımı (Marmara Denizi Havzası)

Acil Eylem: 2021 Müsilaj krizinden sonra eklenen bu madde, Marmara Denizi Havzası'ndaki (İstanbul, Kocaeli, Bursa, Tekirdağ, Yalova, Balıkesir, Çanakkale) belediyelere **"İleri Biyolojik Arıtma"** tesislerini kurma zorunluluğu getirmiştir.

- **Yaptırım:** Belediyeler, atıksu gelirlerinin %50'sini bu yatırımlara ayırmak zorundadır. Ayırmazlarsa suç işlemiş sayılırlar.

Deniz Kirliliği Nedir? Nedenleri ve Etkileri

> **2872 sayılı Çevre Kanunu, Türkiye'nin çevre hukukunun omurgasını oluşturmaktadır.**

BÖLÜM 05

Sonuç

2872 sayılı Çevre Kanunu, Türkiye'nin çevre hukukunun **omurgasını** oluşturmaktadır. **Sürdürülebilir kalkınma**, **kirleten öder**, **önleyici yaklaşım**, **katılımcılık** gibi evrensel ilkeleri benimseyen Kanun, 42 yıldır güncellenerek güncel kalmayı başarmıştır.

2018-2020 döneminde yapılan kapsamlı değişikliklerle **sıfır atık**, **döngüsel ekonomi**, **GEKAP**, **depozito**, **plastik poşet ücreti** gibi **modern çevre politika araçları** Kanun'a eklenmiştir. **2022 yılında** ise **Marmara Denizi'nin korunması** için özel hükümler getirilmiştir.

Çevre koruma, sadece devletin değil, tüm toplumun sorumluluğudur. Kanun'un etkin uygulanması için idarenin güçlü denetimi, işletmelerin gönüllü uyumu ve vatandaşların bilinçli katılımı gereklidir.

Yeşil Ajanda olarak, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 2026 projeksiyonunda şirketler ve profesyoneller için şu üç temel riske/fırsata dikkat çekiyoruz:

1. **Mali Sürdürülebilirlik Riski:** 2026 yılı idari para cezaları, özellikle "tekerrür" ve "3 katı" çarpanlarıyla birlikte milyonlarca lirayı bulmaktadır. Çevre yatırımı yapmamak, artık bir "kar" değil, yönetilemez bir "finansal risk"tir.
2. **Döngüsel Ekonomi Zorunluluğu:** Ek Madde 11 (GEKAP) ve Ek Madde 12 (Depozito), Türkiye'nin doğrusal ekonomiden döngüsel ekonomiye geçişinin yasal zorlayıcılarıdır. Atık yönetimini optimize edemeyen firmalar, pazar rekabetinde geride kalacaktır.
3. **İdari ve Adli Sorumluluk:** Kanun, şirket tüzel kişiliğinin yanı sıra, yöneticilerin şahsi cezai sorumluluğunu (hapis cezası) da ön plana çıkarmaktadır. Çevre uyumu, Yönetim Kurullarının ana gündem maddesi olmalıdır.

YEŞİL AJANDA

Çevre, İklim Değişikliği ve Sürdürülebilirlik

Bu doküman bilgilendirme amaçlıdır ve hukuki görüş niteliği taşımaz. İçerik, yayımlandığı tarihteki mevzuat ve kaynaklara dayanır; zamanla güncelliğini yitirebilir. Kesin değerlendirme için ilgili mevzuata ve konunun uzmanına başvurunuz.

Kaynak yazı: https://yesilajanda.com/cevre-kanunu-rehberi-2026-kapsamli-klavuz/

Yayın tarihi: 27 Şubat 2026

İletişim: yesilajanda.com

BİZİ TAKİP EDİN

LinkedIn · linkedin.com/company/yesilajandacom

Instagram · @yesilajandacom

X · @yesilajandacom

Facebook · @yesilajandacom

Bu yayın yesilajanda.com'da yayımlanan içerikten üretilmiştir. Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek alıntılanabilir.